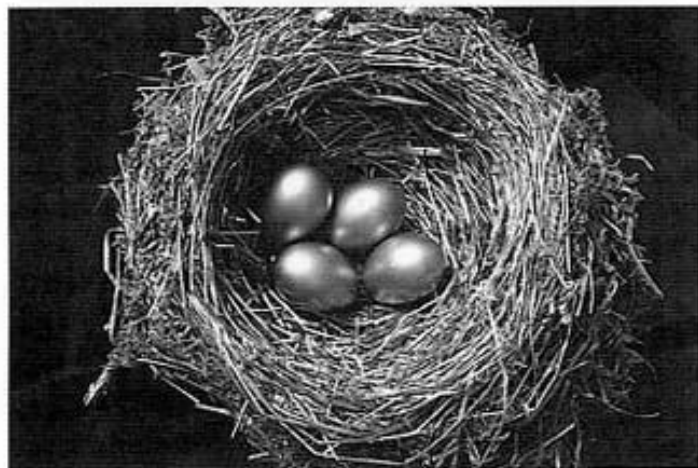

PAISATGES BANALS

Jordi Domingo Calabuig

Ja fa temps que a la televisió anuncien un fabulós complex hotel·ler a Orpesa. Una parella de joves, que es veu que no són d'aquest món i no tenen suficient amb una sola hipoteca, ens expliquen amb una conversa molt natural que han decidit fer la inversió de la seua vida. Van a comprar un magnífic apartament en un entorn privilegiat: un passeig marítim amb palmeres, platges tropicals, un balneari "científic", un camp de golf (evidentment), i... una pista d'esquí!

La setmana passada, quan pensava que ja m'havia oblidat de la infumable parella que està disposada a criar els seus nadons en la "ciudad de vacaciones", vaig ensopegar amb un article molt interessant de Francesc Muñoz, professor de geografia urbana de la Universitat Autònoma de Barcelona en el qual analitzava un nou tipus de paisatge que comença a sorgir al nostre territori. L'article és brillant, però el més interessant és la utilització d'una nova paraula -almenys nova per a mi. La paraula en qüestió és *banalscape* o traduït a la nostra llengua, paisatge banal. Com diu Muñoz es tracta d'una nova categoria de paisatges temàtics que es defineixen per la seua aterritorialitat, paisatges independitzats de l'indret, que ni tradueixen les característiques territorials ni són el resultat del seu contingut físic, social o cultural.

La veritat és que la parellita de l'anunci podia haver triat Orpesa, Madrid, Múrcia o Baden-Baden perquè l'entorn ha sigut totalment transformat

al gust del consumidor fins esborrar el mínim detall que pogués quedar d'Orpesa, aquell poblet que fa unes poques dècades tenia tota la Mediterrània com a escenari privilegiat. Només falta un restaurant xinès, una pizzeria, un "asador gaucho", un restaurant de menjar ràpid... i no cal ni que ens plantejem anar de vacances. De fet ja ho diu el propi anunci: *vacaciones todo el año*. Tornant a les paraules de Francesc Muñoz, són *espais temàtics on l'única forma de representació passa pel gadget o el souvenir*. En poques paraules per a què anar a l'original si tenim una còpia a l'abast?

No obstant les conseqüències són més greus del que sembla. A més de la irrecuperable pèrdua de territori per als habitants d'Orpesa, i per a tots els habitants d'aquest país, els experts ens avisen que un paisatge en realitat només pot ser recreat però mai creat. Açò vol dir que, si un paisatge no sols es defineix per la part visible (el contingut físic) sinó també pel seu contingut social i cultural, el que podem fer a tot estirar és copiar l'aparença física però mai no podrem reproduir les complexes relacions socioculturals, o el que és el mateix, la identitat. Aquesta és la raó per la qual els pobles i ciutats tenen centres històrics, un entramat urbà, festes pròpies on tots els veïns participen, una toponímia per a carrers i partides, una estructura demogràfica típica, no es buiden en determinades èpoques de l'any, etc. La situació s'agreuja si pensem que aquestes noves urbs poden arribar a acollir una població tan gran com la del propi poble que inevitablement pateix un desequilibri social.

Encara pensant en la parella de l'anunci, però sobretot en la classe política que ens governa a base de *progrés* i *vacaciones todo el año*, he rebuscat en un llibre d'Eduardo Martínez de Pisón, un autèntic savi en qüestions paisatgistes, unes línies que diuen així: "el nivell d'assimilació del concepte de paisatge manifesta la cultura territorial d'una societat". I jo em pregunto: què som aterritorials o aculturals?